

Становище

от доц. Марина Райчинова-Харнос

за **Дисертационния труд на Елица Стефанова Рангелова**

докторант към Катедра „Сценография“, ФПИ, НХА

на тема:

**„Ралф Колтай – създател на емоционални пространства.
Изследване на формата и пространството в театъра“**

научен ръководител доц. Марина Райчинова-Харнос

Като научен ръководител на докторант Елица Рангелова съм запозната добре, както с качествата на хабилитационния и труд, така и с процеса на научно-изследователската работа, довел до създаването на труда.

Дисертационният труд на Е. Рангелова разглежда сценографията от гледната точка на визуалните изкуства, като изследва приложението и въздействието на фундаменталните принципи на визуалната композиция в изкуството на сценографията чрез изследването на творчеството на Ралф Колтай.

Сценографията, която е стъпила в две различни сфери - тази на визуалните изкуства и тази на изпълнителските изкуства, има по-особена съдба що се отнася до отношението на изкуствоведската наука към нейното развитие и постижения. Често, в театрознанието, а също и в оперативната театрална критика, сценографията е разглеждана предимно от гледна точка на театралните си аспекти, свързани с театралната естетика на спектакъла, постановъчното решение, драматургията, докато качествата и на произведение на пластичните изкуства в голяма степен остават извън полезрението.

От друга страна, изкуствоведските изследвания, които поствят във фокуса на вниманието си сценографията като вид пластично изкуство също са твърде малко. Дори постижения на световно значими художници – живописци и скулптури в областта на сценографията не винаги рядко са обект на изкуствоведски изследвания и монографии.

Трудът на докторант Рангелова е внимателно структуриран, като в хода на работата, текстът претърпя сериозни структурни промени на няколко пъти преди да достигне до окончателния си вид. Тези промени бяха направени в полза на по-прецизното разглеждане и поднасяне на основните научни проблеми.

В първа глава на изследването докторант Рангелова проследява подробно развитието на английската сценография и нейното състояние до момента на появата на Ралф Колтай и предоставя ценна информация, която би могла да бъде много полезна за учебни и изследователски цели.

Във втора глава докторант Рангелова разглежда и анализира фундаменталните понятия на изобразителното изкуство в контекста на пространствата на театралната сцена и спектакъла, а в трета глава на изследването развива изложените тези чрез проследяването им в творчеството на Ралф Колтай.

Колтай безспорно е една от най-значимите фигури в сценографията на XXв., като приносът му за развитието на модерната сценография може да бъде сравняван с този на чехския сценограф Йозеф Свобода.

На Ралф Колтай модерната сценография дължи навлизането на средства от пластичните монументални изкуства и по-специално от скулптурата, с характерната им обобщеност и категоричност на формата и композицията, с откровеното отношение към специфичната индивидуалност на материала, към силата на внушението на материала чрез визуалната му тежест, текстура, фактура и цвят. Неговите абстрактни и минималистични композиции не имитират действителността, а изграждат нова сценична реалност, която носи много по-концентриран и точен заряд на въздействие върху сетивата. Колтай развива инструментариума на сценографията чрез метода си на изграждане на мощни визуални символи и метафори, богати на смисли и алузии и много прецизни като адрес. Макар и самият Колтай да се провъзгласява за „интуитивен артист“ в творчеството му много ясно могат да се проследят принципите на визуалното мислене, които той умело използва за да ръководи възприятията на публиката. Приносният характер дисертационния труд на Елица Рангелова се състои точно в изследването на този специфичен пластичен подход на Колтай към театралното пространство, базиран на принципите на визуалното възприятие и тяхното въздействие в театралния контекст; в проследяването и разкриването на ролята на инструментариума на визуалната композиция при формирането на сценографското решение.

Друга силна страна на дисертационния труд е автентичността, а в някои аспекти и уникалността на източниците, на които се базира научното изследване.

В продължение на три месеца Елица Рангелова работи като асистент на Ралф Колтай при подготовката на последната му изложба от метални колажи и пластики “ в Кралския Колеж за музика и драма в Кардиф, Уелс. Тя проведе много разговори с художника и негови близки сътрудници, като проф. Памела Хауард, по темата на изследването и има възможността да наблюдава работата на Колтай и като скулптор и като сценограф отблизо

Считам, че научно-изкуствоведското изследване на докторант Елица Рангелова ще запълни празнини и ще обогати наличната теоретична информация в областта на сценографията и ще бъде от полза в обучението и научните изследвания в областта.

Въз основа на гореизложеното, заявявам подкрепата си за присъждане на докторант Елица Рангелова на научната степен „ Доктор на изкуствознанието“.

15.02.2019

доц. М.Райчинова - Харнос